

ПРИРУЧНИК

ЗА НАСТАВНИКЕ У ОСНОВНОМ ОБРАЗОВАЊУ
И ВАСПИТАЊУ

НЕГОВАЊЕ КУЛТУРЕ СРПСКОГ
НАРОДА И РАЗВИЈАЊЕ
НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА

ЗАВОД ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ПРИРУЧНИК

ЗА НАСТАВНИКЕ У ОСНОВНОМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

НЕГОВАЊЕ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА И РАЗВИЈАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА

Завод за унапређивање образовања и васпитања
Београд, 2021.

НЕГОВАЊЕ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА И РАЗВИЈАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА

ЗА ИЗДАВАЧА

др Златко Грушановић
Завод за унапређивање образовања и
васпитања

УРЕДНИК

Мр Снежана Милошевић Јешић

ЛЕКТУРА

Др Наташа Анђелковић

ТЕХНИЧКО УРЕЂЕЊЕ

Алекса Еремија

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. др Слободан Антонић, Филозофски факултет Београд
Проф. др Зорана Опачић, Учитељски факултет Београд
Мр Марко Милошевић, Географски институт „Јован Цвијић”,
САНУ, Београд

У ИЗРАДИ ОВОГ ПРИРУЧНИКА УЧЕСТВОВАЛИ СУ:

Андрић Милан, ОШ „Иво Андрић”, Београд
Белић Наташа, ОШ „Рада Шубакић”, Гужа
Берковић Миланка, ОШ „Филип Вишњић”, Београд
Видаковић Љиљана, ОШ „14. октобар”, Београд
Виденовић Лидија, ОШ „Јелица Миловановић”, Сопот
Вуловић Биљана, ОШ „Свети Сава”, Топоница
Ђорђевић Бранислава, ОШ „Јован Дучић”, Београд
Ђурић Ивана, ОШ „Јован Дучић”, Београд
Илић Снежана, ОШ „Кнегиња Милица”, Нови Београд
Јовановић Љиљана, ОШ „Жарко Зрењанин”, Нови Сад
Кировски Надежда, ОШ „Гаврило Принцип”, Београд
Милошевић Драган, ОШ „Јелица Миловановић”, Сопот;
Мркоњић Мирјана, ОШ „Ђуро Стругар”, Београд
Нешић Драгана, ОШ „Филип Вишњић”, Београд
Радосављевић Катарина, ОШ „Вељко Дугошевић”, Београд
Русић Јелена, ОШ „14. октобар”, Београд
Петровић Милица, ОШ „Стојан Љубић”, Косанчић
Цветковић Јелена, ОШ „Стојан Љубић”, Косанчић
Чубрило Татјана, ОШ „22. октобар”, Београд
Др Анђелковић Наташа, Завод за унапређивање образовања и
васпитања
Баришић Катарина, Завод за унапређивање образовања и васпитања
Мр Брдар Лела, Завод за унапређивање образовања и васпитања
Гачић Милош, Завод за унапређивање образовања и васпитања РС
Илибашић Светлана, Завод за унапређивање образовања и васпитања
Краљић-Димитријевић Анета, Завод за унапређивање образовања и
васпитања
Маринковић Александар, Завод за унапређивање образовања и
васпитања
Маринковић Бојана, Завод за унапређивање образовања и васпитања
Милићевић Јелена, Завод за унапређивање образовања и васпитања
Др Милошевић Јадранка, Завод за унапређивање образовања и
васпитања
Мр Милошевић Јешић Снежана, Завод за унапређивање образовања и
васпитања
Накић Марија, Завод за унапређивање образовања и васпитања
Цветковић Милош, Завод за унапређивање образовања и васпитања

САДРЖАЈ

УВОД.....	1
НОВИ ПРОГРАМИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА	1
НАСТАВНИ ПРОЦЕС И ИСХОДИ УЧЕЊА	1
ЗАКОНСКИ ОКВИР.....	2
СВРХА ПРИРУЧНИКА.....	2
ПРЕДМЕТИ ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА НЕГОВАЊЕ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА И РАЗВИЈАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА	3
ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА НЕГОВАЊЕ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА И РАЗВИЈАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА	3
ТЕМАТСКА МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОДРУЧЈА.....	4
ТЕМАТСКА МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОДРУЧЈА – ОБЛАСТИ И ТЕМЕ ПО РАЗРЕДИМА	5
ИСХОДИ УЧЕЊА.....	9
ТЕМАТСКО-ИНТЕГРАТИВНИ ПРИСТУП САДРЖАЈИМА ПРЕДМЕТА ОД ЗНАЧАЈА ЗА НЕГОВАЊЕ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА И РАЗВИЈАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА	16
ПРВИ ЦИКЛУС.....	18
ПРИПРЕМЕ ЗА ТЕМАТСКО-ИНТЕГРАТИВНИ ПРИСТУП САДРЖАЈИМА ПРЕДМЕТА ОД ЗНАЧАЈА ЗА НЕГОВАЊЕ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА И РАЗВИЈАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	18
ДРУГИ ЦИКЛУС.....	42
СМЕРНИЦЕ ЗА ТЕМАТСКО-ИНТЕГРАТИВНИ ПРИСТУП САДРЖАЈИМА ПРЕДМЕТА ОД ЗНАЧАЈА ЗА НЕГОВАЊЕ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА И РАЗВИЈАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	42

УВОД

Овај Приручник намењен је наставницима у разредној и предметној настави основног образовања и васпитања који реализују програме наставе и учења предмета важних за неговање културе српског народа и развијање националног идентитета: Српски језик / Српски језик и књижевност, Свет око нас / Природа и друштво, Историја, Географија, Ликовна култура и Музичка култура. У њему ће бити дат практични приказ реализације садржаја, што може бити добар путоказ и ослонац у раду на остваривању циљева и исхода који се тичу развијања националног идентитета и осећања припадности Републици Србији.

Садржаје Приручника који се односе на неговање културе и националног идентитета српског народа могу да користе припадници српског народа у региону и дијаспори¹, односно наставници који у региону и дијаспори реализују наставу на српском језику.

На важност неговања културе једног народа и развијање националног идентитета указује се у међународним документима и препорукама Унеска, Савета Европе итд. У њима се препоручује проналажење равнотеже у развијању универзалних и националних вредности тако што се развијају вредности које имају упориште у језику, вери, традицији и обичајима једног народа и које су сагласне са универзалним људским вредностима.

Приручник је полазиште за даље развијање предложених тема и садржаја. У њему се налазе могући примери обраде тема и садржаја у наставној пракси, али га не треба разумети као коначна и задата решења.

НОВИ ПРОГРАМИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Нови програми наставе и учења оријентисани су на процес и исходе учења. Њихова сврха је развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност, идентитет и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развоју друштва. Као такви, нови програми наставе и учења оријентисани су на квалитетно образовање и васпитање које би ученицима обезбедило развијање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом друштву које се убрзано мења.

НАСТАВНИ ПРОЦЕС И ИСХОДИ УЧЕЊА

Програми наставе и учења су оријентисани на исходе и процес учења ради развијања функционалних знања. У том смислу, исходи учења су искази који говоре о томе шта ће ученик бити у стању да уради, учини, предузме, изведе... по завршетку процеса учења са знањима која је развио током дефинисаног периода учења. С друге стране, брига о процесу учења усмерена је на одабир адекватних стратегија учења и подучавања, разноврсних приступа, метода, техника и активности учења.

У центру нових програма наставе и учења је ученик, односно његов развој. Поред достизања програмских исхода, једнако важан је и процес учења кроз који ученик пролази на путу достизања дефинисаних програмских исхода. Подучавање је, у том смислу, стварање подстицајног окружења за учење и развој и подразумева употребу разноврсних метода (истраживачких, пројектних, партиципативних, кооперативних); ослањање на предзнања и

¹ Изрази „Срби у региону” и „дијаспора” у овом Приручнику користе се у складу са чланом 2, Закона о дијаспори и Србима у региону („Службени гласник РС”, бр. 88/2009).

потенцијале ученика; успостављање веза између животног искуства ученика са активностима и садржајима учења; примену наученог у свакодневном животу; уважавање индивидуалних карактеристика, потреба, могућности, интересовања ученика; неговање и подстицање критичког мишљења, креативности и иницијативе; постављање очекивања у зони наредног развоја; развој позитивне слике о себи, самопоштовања и осећања компетентности и формирање система вредности као темеља позитивних односа са другима, функционалне породице и друштва у целини.

ЗАКОНСКИ ОКВИР

Законом о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/2017; 27/2018; 10/19 и 6/20) дефинисано је осамнаест циљева образовања и васпитања. Један од њих је: „(...) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине.”

*Законом о основама система образовања и васпитања дефинисане су и опште међупредметне компетенције за крај обавезног основног образовања и васпитања у Републици Србији које се заснивају на кључним компетенцијама за целоживотно учење. Компетенција *Одговорно учешће у демократском друштву* директно је повезана са неговањем културе српског народа и развијањем националног идентитета. Повезаност је видљива и код компетенција за комуникацију, сарадњу, решавање проблема.*

У Националном оквиру образовања и васпитања („Службени гласник РС”, број 98/2017) поред општих универзалних вредности наводи се да су у образовно-васпитни систем уткане и вредности које су посебно важне. Једна од тих вредности је: „(...) идентитет – у доба глобализације, у коме је присутно снажно мешање различитих народа, култура и религија, очекује се да кроз образовање особа постане грађанин света, а да притом сачува свој национални идентитет, свој језик, своју културу, друштвену, моралну и духовну баштину.”

У законским и подзаконским актима се указује на важност неговања културе српског народа и развијања националног идентитета. Овај Приручник, у том смислу, идејама и конкретним решењима, пружа наставницима дидактичко-методичку подршку у успешнијем остваривању наведених циљева образовања и васпитања.

Иницијатива за писање овог Приручника произашла је из Споразума између Завода за унапређивање образовања и васпитања Републике Србије и Републичког педагошког завода Републике Српске.

СВРХА ПРИРУЧНИКА

Сврха овог Приручника је пружање подршке наставницима у основним школама у остваривању циљева и исхода који се односе на неговање културе српског народа и развијање националног идентитета и осећања припадности Републици Србији, као и подстицање интеркултуралне свести и одговорности. Познавање и поштовање сопственог језика и културног наслеђа омогућава и поштовање других језика и култура и развијање толеранције или отворености према свакој другости.

ПРЕДМЕТИ ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА НЕГОВАЊЕ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА И РАЗВИЈАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА

Наставни предмети који подстичу неговање културе српског народа и развој националног идентитета су: Српски језик / Српски језик и књижевност, Свет око нас / Природа и друштво, Историја, Географија, Ликовна култура и Музичка култура.

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА НЕГОВАЊЕ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА И РАЗВИЈАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА

Циљеви наставних предмета за крај првог циклуса образовања и васпитања.

СРПСКИ ЈЕЗИК	Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.
СОН/ ПРИРОДА И ДРУШТВО	Циљ учења предмета Свет око нас/Природа и друштво је упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.
ЛИКОВНА КУЛТУРА	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.
МУЗИЧКА КУЛТУРА	Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Циљеви наставних предмета за крај основног образовања и васпитања.

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	Циљ учења Српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.
---------------------------------	---

ИСТОРИЈА	Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.
ГЕОГРАФИЈА	Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.
ЛИКОВНА КУЛТУРА	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.
МУЗИЧКА КУЛТУРА	Циљ учења Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

ТЕМАТСКА МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОДРУЧЈА

Завод за унапређивање образовања и васпитања Републике Србије и Педагошки завод Републике Српске дефинисали су седам заједничких тематских међупредметних подручја:

1. **МОЈ ИДЕНТИТЕТ**
2. **СРПСКИ ЕТНОС**
3. **СРПСКИ ЈЕЗИК**
4. **ДОБРОЧИНСТВО И ЗАВЕШТАЊЕ**
5. **СРБИ КРОЗ ИСТОРИЈУ И СРПСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР**
6. **ЖИВОТ РОДА МОГА**
7. **КУЛТУРА СЕЋАЊА И ПАМЋЕЊА.**

Предложена тематска међупредметна подручја представљају могући модел и могу се даље допуњавати и проширивати.

ТЕМАТСКО-ИНТЕГРАТИВНИ ПРИСТУП САДРЖАЈИМА ПРЕДМЕТА ОД ЗНАЧАЈА ЗА НЕГОВАЊЕ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА И РАЗВИЈАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА

Тематска међупредметна подручја су међусобно повезана, прожимају се и надопуњују. Имајући ово у виду, определили смо се за тематско-интегративни приступ у реализацији садржаја. Овај педагошки приступ интегрише, повезује, брише границе међу наставним предметима и компатибилан је са новим програмима наставе и учења и са тематским међупредметним подручјима.

За седам тематских међупредметних подручја развили смо шеснаест области учења. За сваку од тих шеснаест области дефинисали смо јединствене теме, за сваки разред, које повезују предмете од посебног значаја за неговање културе српског народа и развијање националног идентитета. Теме су постављене развојно од првог до осмог разреда основног образовања и васпитања. Теме су дефинисане у односу на узраст ученика, програме наставе и учења, природу самих тема и њихову интегративност. Онда када је, због интегративног приступа, било нужно одступити од програма наставе и учења, у дефинисању тема битну улогу имала су ученичка предзнања и искуства, као и њихова зона наредног развоја.

У наставку је дата табела тематских међупредметних подручја, њихових области и дефинисаних тема по разредима.

ТЕМАТСКА МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОДРУЧЈА – ОБЛАСТИ И ТЕМЕ ПО РАЗРЕДИМА

ТЕМАТСКА МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОДРУЧЈА И ОБЛАСТИ			ТЕМЕ ПО РАЗРЕДИМА ²							
ТЕМАТСКА ПОДРУЧЈА		ОБЛАСТИ	ПРВИ	ДРУГИ	ТРЕЋИ	ЧЕТВРТИ	ПЕТИ	ШЕСТИ	СЕДМИ	ОСМИ
1.	МОЈ ИДЕНТИТЕТ	МОЈ ИДЕНТИТЕТ	Ја сам дете, ђак, друг /другарица	Моје породично стабло	Ово је Србија	Срби живе и ван Србије	Породица – део мог идентитета	Православље и стварање националног идентитета	Држављанство и националност	Срби у региону и дијаспори
		ЋИРИЛИЦА	Пишем ћирилицом	Лепо писање ћирилице	Ћирилица, службено писмо	Чувамо ћирилицу	Очување ћирилице данас	Почеци развоја ћирилице; важни ћирилични споменици: Мирослављев о јеванђеље	Ресавска школа и прве штампане књиге на ћирилици	Историјски развој ћирилице и њено очување у ери савремених технологија
2.	СРПСКИ ЕТНОС	СРПСКИ ФОЛКЛОР И ОБИЧАЈИ	Српске дечје народне бројалице, песме и игре	Дечје песме и игре, некад и сад	Српска народна ношња	Српске народне песме и игре	Народни обичаји који прате најважније животне догађаје	Празници светковине	Српске песме и игре	Српско нематеријално културно наслеђе на Листи Унеска
		СРПСКИ ОРНАМЕНТ	Ћилим, народна радиност	Српске шаре за маштање	Српски орнамент је увек у моди	Српски орнамент – наше наслеђе	Орнамент на одевним и употребним предметима	Орнамент у архитектури и сликарству	Шара у народној уметности	Српски орнамент као модна инспирација

² Завод за унапређивање образовања и васпитања РС се по питању истицања родних ознака управља према ставу Одбора за стандардизацију српског језика по којем сам назив занимања или народа подразумева припаднике оба пола, па зато није потребно додавати родне наставке.

ТЕМАТСКА МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОДРУЧЈА И ОБЛАСТИ			ТЕМЕ ПО РАЗРЕДИМА ²							
ТЕМАТСКА ПОДРУЧЈА		ОБЛАСТИ	ПРВИ	ДРУГИ	ТРЕЋИ	ЧЕТВРТИ	ПЕТИ	ШЕСТИ	СЕДМИ	ОСМИ
3.	СРПСКИ ЈЕЗИК	ВУК КАРАЏИЋ	Азбука	Вук као сакупљач кратких народних умотворина	Вук као сакупљач народних песама	Српски језик – мој матерњи језик	Вуков етнографски рад: живот и обичаји народа српскога – Моба и прело	Вук Караџић: избор народних лирских обредних песама	Вукови записи о хајдуцима и ускоцима	Од народног до књижевног језика: Вукова реформа језика, писма и правописа
		СРПСКИ ЈЕЗИК, МОЈ МАТЕРЊИ ЈЕЗИК	Српски језик – мој матерњи језик	Српски језик – обележје мог народа	Српски језик – језик којим говорим и пишем	Језик рода мог	Српски књижевни језик и народни говори	Језик народне лирике и епике	Како се и где говорило: туђице, народни говор, славеносрпски	Један језик - три дијалекта – писање на народном језику: Петар Петровић Његош, Вук Стефановић Караџић и Бранко Радичевић
		СРПСКИ ПИСЦИ И ПЕСНИЦИ ³	Јован Јовановић Змај / Бранко Ћопић	Десанка Максимовић / Душан Радовић	Љубивоје Ршумовић / Милован Данојлић	Добрица Ерић / Гроздана Олујић	Бранко Радичевић / Бранислав Нушић / Алекса Шантић	Ђура Јакшић / Иво Андрић / Светлана Велмар Јанковић	Петар Кочић/ Јован Дучић / Милутин Бојић	П. П. Његош / Милан Ракић / Милош Црњански

³ Наставници су слободни да обрађују и друге писце и песнике од националног значаја чија имена нису садржана у табели.

ТЕМАТСКА МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОДРУЧЈА И ОБЛАСТИ		ТЕМЕ ПО РАЗРЕДИМА ²								
ТЕМАТСКА ПОДРУЧЈА		ОБЛАСТИ	ПРВИ	ДРУГИ	ТРЕЋИ	ЧЕТВРТИ	ПЕТИ	ШЕСТИ	СЕДМИ	ОСМИ
4.	ДОБРОЧИНСТВО И ЗАВЕШТАЊЕ	СВЕТИ САВА	Свети Сава – школска слава	Приче о добротинству Светог Саве	Свети Сава – знаменита личност наше прошлости	Свети Сава – живот и дело	Свети Сава и Немањићи	Стазама Светог Саве	Предања и приче о Светом Сави	Савремени писци и песници о Светом Сави
		ЗАДУЖБИНЕ	Књига на дар	Даривали су нам...	Задужбинари из мога завичаја	Манастири и задужбине српских владара	Задужбине Немањића	Уметничко завештање	Културно-просветне задужбине	Савремено задужбинарство и добротинство данас
5.	СРБИ КРОЗ ИСТОРИЈУ И СРПСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР	РАЗГЛЕДНИЦА МОЈЕ ОТАЏБИНЕ	Разгледница моје школе	Разгледница мога места	Разгледница мога завичаја	Разгледница моје отаџбине	Разгледница Србије као балканске земље	Разгледница Србије као европске земље	Разгледница Србије као дела света	Разгледница моје отаџбине
		ПУТОВАЊЕ КРОЗ СРБИЈУ	Сеоски туризам	Планински туризам	Бањски туризам	Туристички и културно-историјски значај утврђења у Србији	Историјски локалитети као туристички ресурси	Културно-историјски споменици на Косову и Метохији	Културно-историјски споменици на Косову и Метохији	Културно-историјски споменици и природне лепоте и Војводине као туристички потенцијал Србије
		ПУТОВАЊЕ КРОЗ ИСТОРИЈУ	Стефан Немања	Ђорђе Петровић Карађорђе	Михаило Обреновић	Краљ Петар Први Карађорђевић	Српске престонице кроз векове	Живот Срба под туђинском влашћу	Утицај Европе на појаву и просторно ширење иновација у Србији	Српски културни простор

ТЕМАТСКА МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОДРУЧЈА И ОБЛАСТИ			ТЕМЕ ПО РАЗРЕДИМА ²							
ТЕМАТСКА ПОДРУЧЈА		ОБЛАСТИ	ПРВИ	ДРУГИ	ТРЕЋИ	ЧЕТВРТИ	ПЕТИ	ШЕСТИ	СЕДМИ	ОСМИ
6.	ЖИВОТ РОДА МОГА	ЗНАМЕНИТИ СРБИ И СРПКИЊЕ ⁴	Никола Тесла	Милутин Миланковић	Михајло Пупин	Знамените Српкиње	Знаменити српски спортисти	Знаменити српски уметници	Знаменити српски научници	Знаменити позоришни и филмски глумци и ствараоци
		ЧУВАРИ НАРОДНЕ БАШТИНЕ	Породица као место чувања породичне традиције	Библиотека	Ко чува национално благо у твом крају	Народна библиотека, Народни музеј и Народно позориште	Занати у Србији некада и сада; занатске радионице	Доситеј Обрадовић, као чувар народне баштине	Етнографски музеји и народни обичаји	Национално благо као део светске културе баштине
7.	КУЛТУРА СЕЋАЊА И ПАМЋЕЊА	ДАНИ СЕЋАЊА И ПАМЋЕЊА	Сећање моје породице	Моје насеље памти	Мој завичај памти	Државни празници: Срећење - Дан државности, Дан примирја у Првом светском рату, Видовдан, Дан победе над фашизмом	Институције и установе које чувају историјске изворе	Косовска битка	Догађаји и личности из српске историје од Првог српског устанка до краја Првог светског рата	Српска страдања током и након Другог светског рата: геноцид над Србима у НДХ - Јасеновац, Јадовно...; Олуја, НАТО агресија... ⁵
		СТРАДАЊА И СПОМЕНИЦИ	Тамо далеко	Споменик незнаном јунаку на Авали	Спомен-парк у Шумарицама	Споменици сећања на страдале у НАТО агресији	Споменици сећања у мом завичају	Споменици посвећени Првом и Другом српском устанку	Споменици посвећени Првом светском рату	Споменици посвећени Другом светском рату

⁴ Наставници су слободни да обраде знамените представнике и других занимања (књижевнике, лекаре, архитекте, државнике, композиторе...) поред оних која су наведена у табели.

⁵ Наставници могу да дефинишу своју тему која се односи и на друге личности, догађаје и процесе унутар овог периода.

ИСХОДИ УЧЕЊА

1. ТЕМАТСКО МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ МОЈ ИДЕНТИТЕТ

ОБЛАСТИ:

- МОЈ ИДЕНТИТЕТ
- ЋИРИЛИЦА

Разред	ИСХОДИ
	На крају тематског подручја ученик ће бити у стању да:
I	✓ поштује договорена правила понашања током интонирања државне химне ✓ наведе начине на које се може чувати ћирилично писмо ✓ представи себе и своју породицу ✓ уважава себе и своје вршњаке у заједничким активностима и комуникацији
II	✓ објасни шта је ћирилица и наведе неке њене карактеристике ✓ представи породично стабло и породичне везе у ужој и широј породици ✓ пева и зна напамет две строфе државне химне „Боже правде” ✓ испољава самопоштовање и поштовање различитости других у свакодневним активностима
III	✓ наведе разлоге неговања и чувања ћириличног писма ✓ наброји основна обележја идентитета свог народа ✓ пева државу химну „Боже правде” ✓ наведе начине на које човек поштује себе и различитости међу људима
IV	✓ опише везу између ћирилице, матерњег језика и националног идентитета ✓ представи укратко Србе ван Србије ✓ наведе пример како Срби који живе ван граница Србије чувају обележја свог националног идентитета ✓ наведе примере уважавања националне и културне разноликости грађана Србије
V	✓ објасни и доведе у везу улогу породице и непосредног окружења на формирање индивидуалног и колективног идентитета ✓ опише и представи начин живота и природу породичних односа у прошлости и садашњости, на основу личног искуства, сазнања из историјских извора, књижевних и уметничких дела ✓ објасни својим речима зашто је писмо важан део идентитета једног народа ✓ наведе примере употребе али и угрожености ћирилице у прошлости и данас ✓ наведе и покаже на карти света, земље у којима је ћирилица службено писмо или је у употреби ✓ објасни став о духовном простирању отаџбине у поезији
VI	✓ наведе узроке који су у прошлости утицали на промену верског идентитета припадника српског народа ✓ опише значај религије у очувању националног идентитета у прошлости ✓ објасни везу личног идентитета и појма отаџбине примерима из поезије и прозе ✓ објасни повезаност личног и националног идентитета у прози ✓ негује интеркултуралност кроз промовисање вредности своје и других култура ✓ препознаје улогу легенди и митова у реконструкцији прошлости и изградњи колективног и индивидуалног идентитета
VII	✓ објасни повезаност породице и отаџбине у обликовању идентитета лирског субјекта ✓ уочава везу између развоја српске државности током векова и савремене српске државе ✓ објасни везу између етничког састава становништва Србије са историјским збивањима у прошлости ✓ објасни значај штампања књига на матерњем језику за образовање српског народа ✓ објасни како је културна повезаност српског народа на различитим просторима у прошлости утицала на формирање, обликовање и чување националног идентитета
VIII	✓ наведе државе у свету у којима Срби живе у значајном броју и опише начине на које они негују и чувају национални идентитет

- ✓ наброји елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности који су довели да стварања српске дијаспоре
- ✓ на конкретним примерима објасни повезаност институција од националног значаја Републике Србије са Србима у дијаспори са циљем очувања националног и културног идентитета у савременом добу
- ✓ опише настанак, развој и значај употребе ћирилице као дела националног идентитета
- ✓ наведе земље у којима је ћирилица службено писмо или је у употреби
- ✓ опише могуће начине чувања ћирилице како из угла појединца, тако и институција
- ✓ представи како је културна повезаност и сарадња између истакнутих српских стваралаца у матичној земљи и дијаспори утицала на неговање културе и развијање националног идентитета
- ✓ представи истакнуте српске ствараоце који су живели или живе ван Србије, њихова дела и улогу коју су имали или имају у позитивном представљању и чувању културно-историјске баштине српског народа

2. ТЕМАТСКО МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ СРПСКИ ЕТНОС

ОБЛАСТИ:

- СРПСКИ ФОЛКЛОР И ОБИЧАЈИ
- СРПСКИ ОРНАМЕНТ

Разред	ИСХОДИ
	На крају тематског подручја ученик ће бити у стању да:
I	✓ разликује народно од ауторског стваралаштва ✓ опише ћилим као традиционални употребни предмет ✓ опише празник и обичаје уз празник који прославља у свом дому (Бадњи дан, Божић, Васкрс, Материце...)
II	✓ опише дечје игре и песме некада и сада ✓ наведе примере употребних предмета из окружења који могу бити осликани српским шарама ✓ наведе примере традиционалних српских јела ✓ наведе и опише обичаје из свог насеља
III	✓ наводи примере неговања и чувања српског фолклора и обичаја ✓ опише народну ношњу из свог завичаја и уочи разлике у ношњи различитих крајева ✓ наводи примере српске шаре из породичног контекста, некад и сад ✓ усмено објасни значај хлеба и хране у традицији српског народа ✓ изрази лични доживљај одабраног сегмента српског фолклора и обичаја одабраним материјалом, прибором и техником ✓ наводи називе кола као традиционалне народне српске игре (моравац, чачак, ужичко коло...)
IV	✓ украси српском шаром употребни предмет одабраним материјалом, прибором и техником ✓ наведе примере српских народних песама и игара ✓ уочи разлике у народним ношњама различитих крајева у Србији ✓ именује српске народне инструменте и препознаје њихов звук ✓ изведе основне кораке кола као традиционалне српске игре
V	✓ објасни утицај фолклора и обичаја на друштвене и културне одлике српског народа ✓ истражи обичаје који доприносе препознавању српске културе у свету ✓ повеже одабрану традиционалну игру, композицију или ношњу са српским културним простором ✓ упореди етнографске записе о прослављању Божића некада са савременим прослављањем овог празника ✓ објасни обичаје и обреде српског народа описане у народним лирским песмама о раду, породичним народним лирским песмама и питалицама, загонеткама, пословицама...

VI	✓ опише обреде српског народа на основу обредних народних лирских песама и етнографских записа ✓ наведе главне тековине српске средњовековне културе и укаже на примере које уочавају савременом добу ✓ именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе у средњем веку ✓ наведе и опише културна достигнућа код Срба у средњем веку; ✓ уочи везу између културно-историјског развоја и различитих народних обичаја ✓ илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости представљене у књижевности и ликовним делима
VII	✓ издвоји елементе народних обичаја и културе живљења у народним бајкама; ✓ објасни улогу старих заната на развој визуелне и музичке уметности српског народа ✓ анализира сличности и разлике у фолклору и обичајима на српском културном простору ✓ прикаже на примерима важност очувања културних тековина из периода новог века
VIII	✓ прикаже на примерима утицај фолклора и обичаја на очување народне традиције у савременом добу ✓ користи препоручене разноврсне изворе за истраживање обичаја, фолклора и народне радиности у различитим крајевима Србије и региону ✓ анализира народне обичаје представљене у љубавним и обичајним народним лирским песмама, народној балади или научно-популарним текстовима ✓ промовише значај и улогу очувања идентитета кроз неговање српске музичке и ликовне традиције

3. ТЕМАТСКО МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ СРПСКИ ЈЕЗИК

ОБЛАСТИ:

- ВУК КАРАЏИЋ
- СРПСКИ ЈЕЗИК, МОЈ МАТЕРЊИ ЈЕЗИК
- СРПСКИ ПИСЦИ И ПЕСНИЦИ

Разред	ИСХОДИ
	На крају тематског подручја ученик ће бити у стању да:
I	✓ повеже Вука Караџића са настанком савремене азбуке ✓ кратко представи српског писца/списатељицу или песника/песникињу по избору ✓ повеже и опише зашто је српски језик његов/њен матерњи језик
II	✓ наведе неке називе врста усмене књижевности које је бележио Вук Караџић; ✓ објасни значај Вука Караџића као сакупљача народних умотворина ✓ опише живот и дело једног српског писца/песника и његов значај
III	✓ објасни значај Вуковог сакупљачког рада за очување народног стваралаштва ✓ опише основне одлике народне епске и лирске песме ✓ писмено представи изабраног песника/песникињу или писца/списатељицу из завичаја ✓ наведе разлоге чувања матерњег језика
IV	✓ објасни зашто је матерњи језик једно од важних обележја народа ✓ опише везу између матерњег језика и националног идентитета ✓ писмено представи изабраног писца/списатељицу и његов/њен значај ✓ писмено представи изабраног песника/песникињу и његов/њен значај ✓ исприча, својим речима, значај Вуковог рада на сакупљању и записивању дела народне књижевности за српски народ и очување српског језика
V	✓ опише значај Вуковог сакупљачког рада за очување културних и моралних вредности садржаних у прикупљеним умотворинама ✓ образложи значај и улогу књижевних дела у развијању националног идентитета ✓ укаже на примере промовисања српске културне баштине у медијима
VI	✓ образложи значај књижевних дела одабраних писаца у развијању националног идентитета ✓ разматра у одабраним делима историјске и политичке теме везане за карактеристике живота српског народа представљене у књижевним делима и филму

	✓ анализира начине на које је у књижевним делима и филму представљен живот Срба под страном влашћу
VII	✓ образложи значај и улогу одабраних писаца у развијању националног идентитета ✓ пореди начине на које је тема националног идентитета припадника различитих народа обрађена у књижевним делима из лектире
VIII	✓ објасни развој српског књижевног језика и писма (од старословенског језика и глагољице) до данас ✓ покаже на примерима различите рефлексе старословенског гласа јат који су довели до формирања два изговора српског језика (екавски и ијекавски) на широком географском простору током историје ✓ издвоји разлике између млађих и старијих дијалеката српског језика и покаже на карти географски простор на којем се они простиру ✓ образложи значај српског језика и писма као обележја националног идентитета и наведе начине чувања ћирилице у савременом добу

4. ТЕМАТСКО МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ ДОБРОЧИНСТВО И ЗАВЕШТАЊЕ

ОБЛАСТИ:

- СВЕТИ САВА
- ЗАДУЖБИНЕ

Разред	ИСХОДИ
	На крају тематског подручја ученик ће бити у стању да:
I	✓ објасни, својим речима, зашто све школе у Србији славе школску славу Свети Сава ✓ опише речи: дар и даривање ✓ поштује договорена правила понашања при слушању химне Светом Сави ✓ се понаша тако да одговорно користи и чува књиге
II	✓ објасни значај дела Светог Саве за српски народ ✓ објасни својим речима значење речи: доброчинство ✓ објасни значај даривања књига и културе читања
III	✓ објасни значај Светог Саве за прошлост српског народа ✓ наведе и опише објекат доброчинства и завештања у свом завичају ✓ опише својим речима задужбинара из завичаја и његов значај
IV	✓ представи Светог Саву и начине одавања почаста његовом лику и делу у садашњости ✓ наведе највеће српске задужбинаре/задужбинарке и њихове задужбине у Републици Србији и у другим областима у којима су Срби живели или живе ✓ наведе и опише изабране објекте доброчинства и завештања значајне за српски народ
V	✓ објасни улогу Светог Саве и Немањића за развој манастира као центара духовног и културног живота у средњовековној Србији ✓ наводи примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура ✓ објасни значај српских музичких стваралаца за културу српског народа ✓ објасни значај народне традиције као подстицаја за музичко и ликовно стваралаштво
VI	✓ идентификује и пронађе на карти најважније српске задужбине ✓ објасни значај Светог Саве и Немањића за развој државности и културе српског народа ✓ објасни улогу и значај Светог Саве за српску историју и књижевност ✓ наведе и лоцира на карти најзначајније српске средњовековне задужбине и њихов значај за православље и светску културну историјску баштину ✓ наводи примере одговорног поступања заједнице према културно-историјским споменицима ✓ наведе примере књижевних, ликовних и музичких дела у којима су инспирација српске средњовековне задужбине
VII	✓ опише улогу добротвора у историји српског народа ✓ идентификује најзначајније догађаје у српској историји који су довели до развоја хуманитарног рада у прошлости ✓ наведе најзначајније културно-просветне задужбине и опише њихов значај у изградњи националног идентитета

	✓ наведе највеће српске задужбинаре и њихове задужбине у периоду новог века ✓ објасни улогу добротинитеља у изградњи институција културе код Срба ✓ наведе конкретна дела у којима је Свети Сава инспирација писцима и песницима
VIII	✓ идентификује најзначајније примере хуманитарног деловања код Срба у прошлости ✓ објасни утицај хуманитарног рада из прошлости на развијање хуманитарних вредности данас ✓ објасни улогу и значај савремених задужбина посвећених великим српским писцима ✓ уочи везу између просторног размештаја српских задужбина и миграција становништва у прошлости ✓ наведе конкретна дела у којима је Свети Сава инспирација савременим уметницима ✓ опише начине и објасни значај обележавања празника посвећеном Светом Сави, у Србији, региону и дијаспори

5. ТЕМАТСКО МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ СРБИ КРОЗ ИСТОРИЈУ И СРПСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР

ОБЛАСТИ:

- РАЗГЛЕДНИЦА МОЈЕ ЗЕМЉЕ
- ПУТОВАЊЕ КРОЗ СРБИЈУ
- ПУТОВАЊЕ КРОЗ ИСТОРИЈУ

Разред	ИСХОДИ
	На крају тематског подручја ученик ће бити у стању да:
I	✓ напише неколико реченица о својој школи ✓ напише неколико реченица о месту у коме живи ✓ опише живот своје породице у прошлости ✓ истражи уз помоћ одраслог и представи један објекат из области сеоског туризма
II	✓ представи место у коме живи ✓ представи по свом избору једну истакнуту личност из свог насеља ✓ представи једну планину у Србији и њен туристички значај ✓ поштује договорена правила понашања приликом посета установама културе
III	✓ представи по свом избору једну истакнуту историјску личност из свог завичаја ✓ представи једну српску бању и њен здравствено-туристички значај ✓ представи свој завичај, његове посебности и најважније објекте ✓ наброји историјске изворе помоћу којих истажујемо прошлост српског народа ✓ именује основна државна обележја Републике Србије
IV	✓ опише главни град и друга изабрана места или објекте из Србије којима би представио своју отаџбину ✓ наведе начине очувања природних богатстава Србије ✓ наведе начине очувања материјалне и нематеријалне српске културне баштине ✓ представи по свом избору једну истакнуту српску историјску личност ✓ представи културна добра по којима је Србија препознатљива у свету
V	✓ идентификује природна богатства у Републици Србији ✓ наведе примере културне баштине на српском културном простору ✓ објасни важност очувања културне баштине у Србији и региону и њихов значај за очување националног идентитета ✓ објасни повезаност културне баштине Србије са развојем туристичке привреде
VI	✓ изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије личности епохе ✓ објасни узроке, ток и последице историјских и савремених миграција на размештај Срба у региону и свету ✓ уочи и објасни промене граница српских држава у средњем веку ✓ повеже туристички и културно-историјски значај манастира са националним идентитетом наводећи примере из поезије
VII	✓ идентификује најзначајније културне тековине српског народа крајем 19. и почетком 20. века ✓ процењује важност очувања природних и културно-историјских ресурса Србије за развој туристичких потенцијала

	✓ повеже туристички и културно-историјски значај споменика страдања са националним идентитетом наводећи примере из поезије и путописа
VIII	✓ наведе примере српске културне баштине на српском културном простору ✓ објасни везу између очувања природе и заштите животне средине и привредног развоја Србије ✓ представи пределе са изузетним природним одликама на простору Србије ✓ истакне еколошки значај и туристички потенцијал предела изузетних одлика ✓ наведе најзначајнија документа у Републици Србији и свету која говоре о угрожавању и заштити културних добара ✓ наведе примере одговорног односа према животnoj средини и културно-историјском наслеђу на глобалном и локалном нивоу ✓ предложи конкретне активности за побољшање квалитета животне средине и чување нематеријалног и материјалног културно-историјског наслеђа

6. ТЕМАТСКО МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ ЖИВОТ РОДА МОГА

ОБЛАСТИ:

- ЗНАМЕНИТИ СРБИ И СРПКИЊЕ
- ЧУВАРИ НАРОДНЕ БАШТИНЕ

Разред	ИСХОДИ
	На крају тематског подручја ученик ће бити у стању да:
I	✓ опише личност из породице, коју по нечему породица посебно истиче ✓ опише један начин на који породица чува народну баштину ✓ објасни значај Николе Тесле за српски народ и живот свих људи на земаљској кугли
II	✓ наведе један историјски извор из насеља у којем живи ✓ опише начин на који библиотека чува народну баштину ✓ напише неколико реченица о знаменитој особи из насеља или околине ✓ опише значај Милутина Миланковића за српски народ и светску науку
III	✓ наброји чуваре народне баштине у свом завичају ✓ увиди важност породице у животима знаменитих личности ✓ опише, својим речима, живот и дело знамените особе из завичаја ✓ опише значај Михајла Пупина за српски народ и светску науку ✓ опише, својим речима, живот и дело изабраног завичајног уметника
IV	✓ поштује договорена правила понашања приликом посета места и установа културе од националног значаја ✓ напише краћи приказ живота и дела знаменитог Србина/Српкиње, по свом избору, и представи њихов значај за српски народ ✓ наведе знамените личности наше прошлости које су дале допринос развоју светске науке ✓ опише, својим речима, живот и дело изабраног српског уметника ✓ наведе најзначајна достигнућа знаменитих жена у српској историји
V	✓ објасни значај истакнутих јунака у епским народним песмама преткосовског циклуса ✓ објасни значај и допринос неколико знаменитих Срба у свету науке, уметности, спорта, просвете, културе, глуме, музике... ✓ опише како достигнућа српских спортиста на светским спортским смотрима утичу на развијање патриотских осећања ✓ наведе пример заната који је важан за очување традиције и српско културно наслеђе
VI	✓ представи подвиге јунака у епским народним песмама из тематског круга о Марку Краљевићу и косовског циклуса ✓ објасни значај и допринос неколико знаменитих Срба у свету науке, уметности, спорта, просвете, културе, глуме, музике... ✓ укаже на структуру и особености српског друштва у периоду средњег и раног новог века

VII	✓ наведе примере херојства и чојства у народним песама покосовског, хајдучког и ускочког тематског круга ✓ укаже на примере повезаности најчешћих стилских поступака (хипербола, градација, метафора) са особинама јунака и саопштава њихову функцију ✓ тумачи улогу истакнутих историјских личности у развоју српске државности и културе приказану у народним предањима, легендама, песамама и житијима ✓ објасни значај и допринос неколико знаменитих Срба у свету науке, уметности, спорта, просвете, културе, глуме, музике...
VIII	✓ објасни важност економске, политичке и културне повезаности српског народа у Србији, региону и дијаспори ✓ образложи аргументовано свој став о утицају глобализације на очување националног и културног идентитета Срба у дијаспори и региону ✓ објасни значај и допринос неколико знаменитих Срба у свету науке, уметности, спорта, просвете, културе, глуме, музике... ✓ објасни одраз историјских догађаја и појава у уметничким делима ✓ опише живот и дело изабраног српског уметника; ✓ наведе примере утицаја уметничких и спортских достигнућа на јачање националног идентитета

7. ТЕМАТСКО МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ КУЛТУРА СЕЋАЊА И ПАМЋЕЊА

ОБЛАСТИ:

- ДАНИ СЕЋАЊА И ПАМЋЕЊА
- СТРАДАЊА И СПОМЕНИЦИ

Разред	ИСХОДИ
	На крају тематског подручја ученик ће бити у стању да:
I	✓ наброји празнике који се традиционално прослављају у породици: Божић, Ускрс, крсна слава ✓ исприча нешто о свом претку или рођаку који је страдао у неком од ослободилачких ратова ✓ опише начине на које породица чува сећања из породичне историје ✓ објасни шта његова/њена школа својим називом чува и памти
II	✓ наведе најзначајније традиционалне датуме и манифестације који се обележавају у насељу и околини ✓ објасни значај подизања споменика ✓ опише/представи споменик из свог насеља подигнут жртвама страдања у неком од ослободилачких ратова
III	✓ опише начине на које завичај чува сећања на личности и догађаје из историје завичаја ✓ опише традиционални обичај у својој породици: Бадње вече, Божић, Васкрс... ✓ опише/представи споменик из свог завичаја подигнут жртвама страдања у неком од ослободилачких ратова ✓ опише личност или догађај страдања из историје свог завичаја
IV	✓ опише начине на које чувамо успомене и сећања на важне догађаје и личности из српске историје ✓ напише краћи извештај о изабраном догађају страдања у прошлости у Републици Србији ✓ наброји државне празнике који представљају дане сећања и памћења (Видовдан, Дан државности, Дан примирја, Дан победе над фашизмом) ✓ опише/представи неколико споменика подигнутих жртвама страдалим током ратова
V	✓ именује институције и установе у Србији и региону које изучавају и чувају историјске изворе и литературу ✓ наведе начине чувања историјских извора који су део српске културне баштине ✓ истражи порекло споменика користећи различите изворе ✓ представи споменик из свог завичаја и његов значај за културу сећања и памћења
VI	✓ објасни како личности и догађаји представљени у књижевним, ликовним и музичким делима утичу на неговање националног идентитета и чување српске културе

	✓ разликује легенде и митове од историјских чињеница у књижевним делима, као и историјске од легендарних личности ✓ наведе неколико примера у којима приказује значај Косова и Метохије, Видовдана и Газиместана за српски народ ✓ образложи смисао неговања сећања на важне догађаје и личности из историје српског народа у средњем и новом веку
VII	✓ идентификује последице историјских сукоба и ратова, са посебним освртом на људске и материјалне губитке и одразом на уметничко стваралаштво ✓ идентификује историјска места страдања Срба – у поезији и путописима ✓ укаже на смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје српског народа ✓ наводи историјске корене савремених институција
VIII	✓ проналази на карти одабране монументалне споменике и повезује их са историјским контекстом ✓ објасни значај који монументалне споменици имају за неговање сећања и памћења ✓ објасни трагику шестоаприлског бомбардовања на примеру драмске књижевности ✓ наводи важне датуме и манифестације из прошлости Републике Србије и Републике Српске и објашњава значај њиховог обележавања ✓ проналази на карти највећа стратишта српског народа у периоду 20. века.

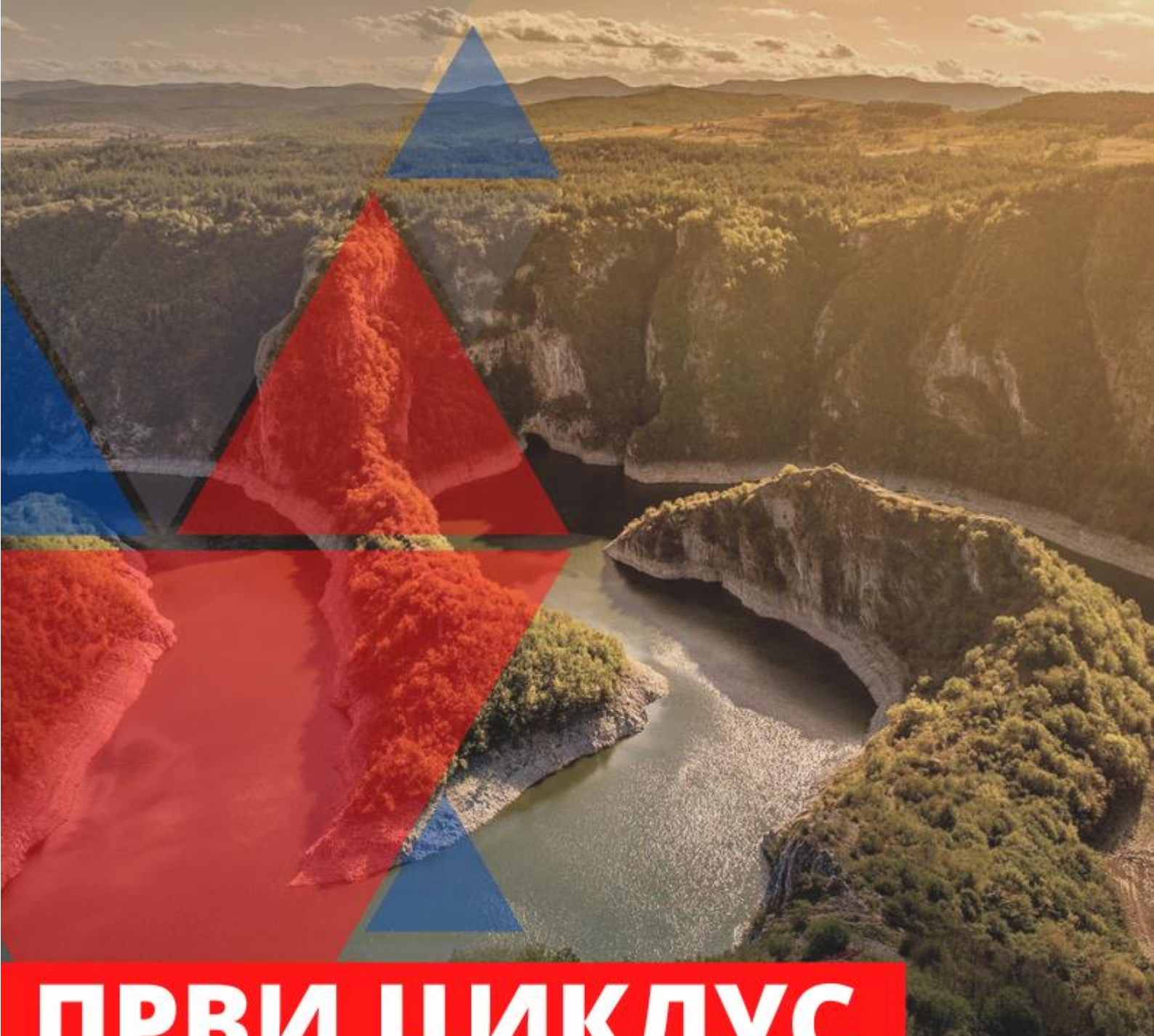
ТЕМАТСКО-ИНТЕГРАТИВНИ ПРИСТУП САДРЖАЈИМА ПРЕДМЕТА ОД ЗНАЧАЈА ЗА НЕГОВАЊЕ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА И РАЗВИЈАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА

Интегративни приступ је по својој природи сложен и захтеван, али су ученици мотивисанији за рад и њихова знања развијана на овај начин постају трајнија. У Приручнику је дато седам међупредметних тематских подручј и за свако подручје дефинисане су области, којих је укупно шеснаест. За свих шеснаест области дефинисане су теме од првог до осмог разреда основног образовања и васпитања. Теме су развојног карактера и дефинисане су у односу на узраст ученика, програме наставе и учења, природу самих тема и њихову интегративност. Онда када је, због интегративног приступа, било нужно одступити од програма наставе и учења, у дефинисању тема битну улогу имала су ученичка предзнања и искуства, као и њихова зона наредног развоја.

Приликом израде овог Приручника водили смо се педагошком парадигмом нових програма наставе и учења која ученика поставља у центар подучавања и учења. У том смислу, ученика видимо као део заједнице у којој живи и о којој пуно зна и компетентан је да о овим садржајима учи и расправља и онда када они нису експлицитно део програма наставе и учења. Пошли смо од тога да је сваки ученик најпре део своје уже породице, а онда и свог места, завичаја и државе Србије. Сматрали смо да основно полазиште у раду са ученицима, поготову када су осетљиве теме у питању (садржаји из области културе сећања и памћења), треба да буде ученичко предзнање и искуство које је истовремено и полазиште и материјал за рад. На пример, у првом разреду планирана тема из области *Дани сећања и памћења* је *Моја породица се сећа и памти*. Учитељ у том случају ради са оним што му ученици донесу и понуде као материјал за рад у својим домаћим задацима које су претходно урадили као припрему за тематски дан. Ученичко искуство и предзнање у овим темама је важно.

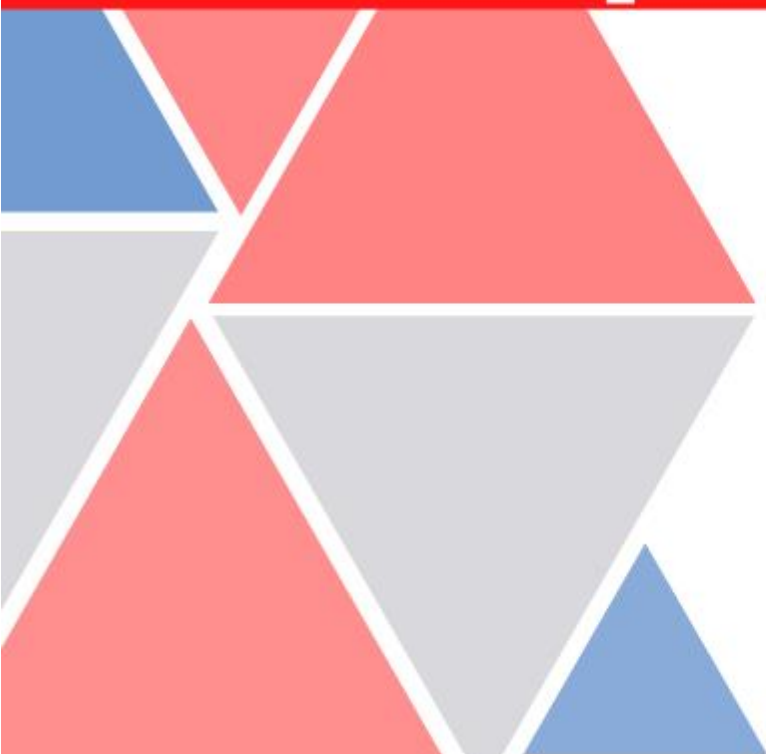
Свака припрема садржи тему, предлог наставних јединица, циљ и исходе учења. Припреме за разредну наставу рађене су за тематске дане (наставне јединице; циљеви и исходи и артикулација тематских дана), док су за предметну наставу рађене смернице за реализацију тема (дефинисани су циљеви и исходи учења тема, а наставници самостално и у договору са колегама планирају реализацију).

Реализацију тема из овог Приручника могуће је планирати и реализовати на нивоу одељења, разреда и школе. Пригодни датуми за реализацију тема могу бити празници, манифестације и други важни датуми и догађаји за школу, место, завичај и државу.

ПРВИ ЦИКЛУС

ПРИПРЕМЕ ЗА ТЕМАТСКО-
ИНТЕГРАТИВНИ ПРИСТУП

ПРВИ ЦИКЛУС

ПРИПРЕМЕ ЗА ТЕМАТСКО-ИНТЕГРАТИВНИ ПРИСТУП САДРЖАЈИМА ПРЕДМЕТА ОД ЗНАЧАЈА ЗА НЕГОВАЊЕ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА И РАЗВИЈАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

За први циклус урађене су дневне тематске припреме са наставним прилозима. Тематски дани програмирани су на бази реалних наставних дана. Сваки тематски дан у овом Приручнику за први циклус основног образовања васпитања садржи и математику, јер је математика део свакодневне наставе према плану наставе и учења. Тематским планирањем повезивани су садржаји свих предмета у првом циклусу. За активности из математике осмишљени су прилози са задацима који су садржајно повезани са темом дана. Учитељ/учитељица може да преузме тематски дан из Приручника и да га реализује у целини. Поред тога, може тематски дан да прилагоди распореду, годишњим и оперативним плановима, Школском програму, ученичком колективу, ресурсима школе и локалне заједнице. За сваки тематски дан урађени су прилози које наставник користи у целини или их прилагођава. На пример, задаци из математике који су дати у прилозима могу се прилагодити реалној ситуацији, односно одређеном одељењу (на пример, број ученика), школи (на пример, назив школе), насељу (на пример, називи места, становништво, природне лепоте), завичају (на пример, лепоте и друге специфичности завичаја). Поред тога, у задацима из математике могу се мењати бројеви сходно времену реализације, односно оперативним плановима.

Дидактичко-методичко заглавље за сваки тематски дан јасно говори о његовој сврси кроз циљ и исходе тематског дана. Атрикулација дана садржи активности наставника и ученика, без временске артикулације ради контекстуализације припреме. Артикулација тематских дана је рађена тако да наставницима поред јасних смернице оставља и висок степен аутономије. Наставник може изабрану припрему да контекстуализује и прилагоди себи и својим ученицима. Може да допуњује, редигује, користи све или само делове припреме и у односу на то одређује своју временску динамику дана.

ПРИПРЕМЕ (ПРВИ ЦИКЛУС)

1. МОЈ ИДЕНТИТЕТ

1.1. Мој идентитет

- 1. разред: Ја сам дете, ђак, друг/другарица
- 2. разред: Моје породично стабло
- 3. разред: Ово је Србија
- 4. разред: Срби живе и ван Србије

1.2. Ћирилица

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

2. СРПСКИ ЕТНОС

2.1. Српски фолклор и обичаји

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

2.2. Српски орнамент

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

3. СРПСКИ ЈЕЗИК

3.1. Вук Караџић

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

3.2. Српски језик, мој матерњи језик

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

3.3. Српски писци и песници

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

4. ДОБРОЧИНСТВО И ЗАВЕШТАЊЕ

4.1. Свети Сава

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

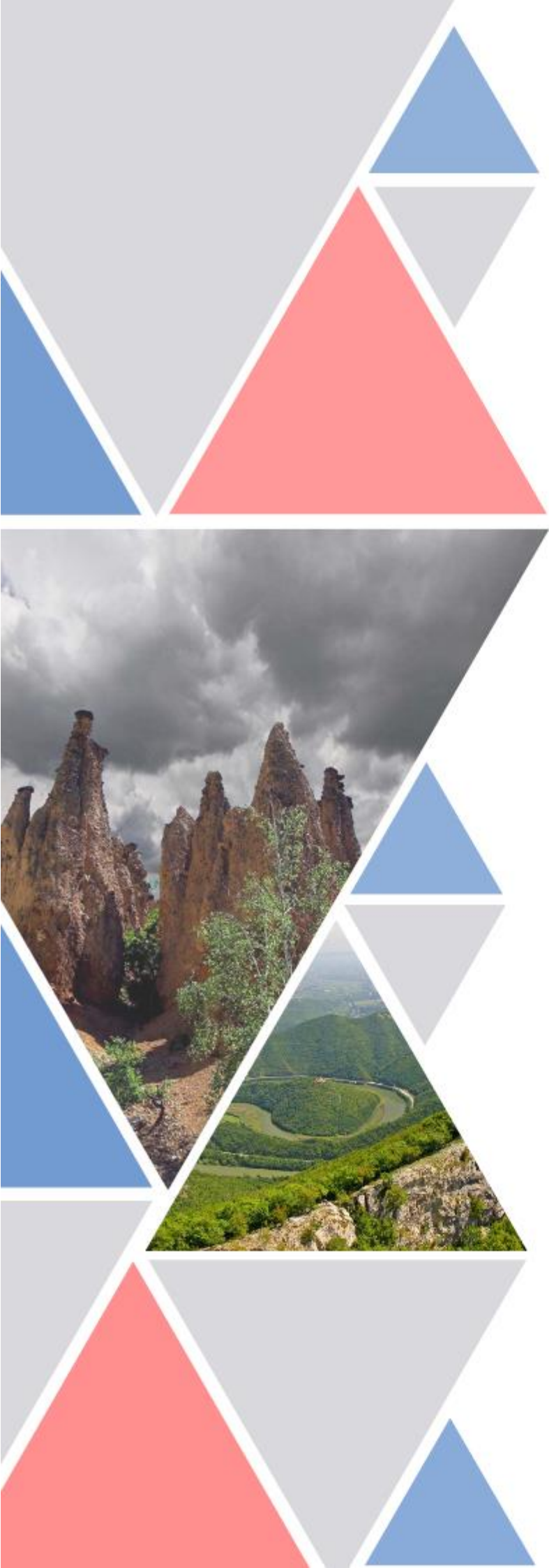
4.2. Задужбине

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

5. СРБИ КРОЗ ИСТОРИЈУ И СРПСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР

5.1. Разгледница моје земље

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

5.2. Путовање кроз Србију

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

5.3. Путовање кроз историју

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

6. ЖИВОТ РОДА МОГА

6.1. Знаменити Срби и Српкиње

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

6.2. Чувари народне баштине

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

7. КУЛТУРА СЕЋАЊА И ПАМЋЕЊА

7.1. Дани сећања и памћења

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

7.2. Страдања и споменици

- 1. разред:
- 2. разред:
- 3. разред:
- 4. разред:

Тематско међупредметно подручје:		МОЈ ИДЕНТИТЕТ
Област:		Мој идентитет
Разред:		први
Тема дана:		Ја сам дете, ђак, друг/другарица

ПРЕДМЕТ	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	ТИП ЧАСА
Српски језик	„Добар друг ти вреди више”, Перо Зубац	обрада
Математика	Сабирање и одузимање у првој десетици, текстуални задаци	утврђивање
Свет око нас	Ја у кући и у школи	утврђивање
Ликовна култура	Обликовање – Одељенски споменар другарства	обрада
Музичка култура	Слушање музике: „Другарство”, Д. Лаковић	утврђивање

Циљ тематског дана:	Развијање споственог идентитета и осећања припадности и међусобне повезаности унутар породице, школе и вршњачке групе уз уважавање различитости.
Исходи дана:	На крају дана ученик ће бити у стању да: - наведе три примера у којима је добро поступио/ла према другу/другарици; - наведе три примера различитости међу вршњацима; - наведе своја права и обавезе као члана домаћинства; - опише једно своје право и обавезу које има као део одељенског и школског колектива; - уочи и издвоји стих и строфу у песми; - направи страницу посвећену другу/другарици за одељенски споменар другарства; - реши једноставан текстуални задатак.
Методе:	Дијалогска, монолошка, демонстративна, метода рада на тексту.
Облици рада:	Индивидуални, фронтални, рад у пару и рад у групи.
Наставна средства:	Рачунар са интернет везом, ЦД, самолепљиви колаж папир, лепак, хамер.
Начини провере остварености исхода:	Посматрање, бележење, урађени задаци из математике, продукти рада.

Артикулација дана

ВРЕМЕ	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Разговора са ученицима о различитим активностима које имају током дана из различитих животних улога: као дете (играње), као ђак (школа, учење), као члан домаћинства (кућни послови, кућна правила) и као друг/другарица (дружење, сарадња).	Учествују у разговору.
	Саопштава и записује тему дана. Упознаје ученике са оним шта ће и како радити. Укључује ученике у договор о раду и предвиђање исхода дана.	Записују. Учествују у планирању.

	Води решавање текстуалног задатка: У три дана, Лазар и Павле су одиграли 7 утакмица. У прва два дана, одиграли су 5 утакмица. Колико утакмица су одиграли трећег дана? После текстуалног задатка подстиче разговор о правима и обавезама које има као дете.	Решавају задатак. Учествују у разговору на тему: Ја сам дете. Наводе примере својих права и обавеза.
	Из улоге детета прелази на улогу друга/ другарице. Организује активности слушања композиције: „Другарство”, Д. Лаковић.	Слушају. Прате инструкције и учествују.
	Води решавање текстуалног задатка: Лена је двојци својих другара дала једнак број поморанци. Петру је дала 3 поморанце. Колико је поморанци добио Марко? После текстуалног задатка подстиче разговор о другарству.	Решавају задатак. Учествују у разговору на тему: Ја сам друг/другарица.
	Предузима активности обраде песме: „Добар друг ти вреди више”, Перо Зубац.	Читају, питају, прате упутства, одговарају...
	Даје упутство да размисле и наведу шта је свако од њих добро учинио свом другу или другарици претходног дана; ако није, шта би могао/ла да учини?	Наведе примере доброг чињења за свог друга/другарицу.
	Најављује активност и даје упутства за израду Одељенског споменара другарства. Ученици треба да напишу поруку, стихове или да нацртају цртеж посвећен другу или другарици. Од радова праве заједнички одељенски споменар на хамеру. Током рада тиха репродукција композиције: „Другарство”, Д. Лаковић.	Прате упутства. Извлаче папире са именом друга/другарице коме ће посветити страницу. Израђују страницу према упутствима.
	Води решавање текстуалног задатка: Јелена је прочитала девет књига из библиотеке, а Ема седам. Колико књига више је Јелена прочитала од Еме? После текстуалног задатка подстиче разговор о правима и обавезама ђака.	Решавају задатак. Учествују у разговору на тему: Ја сам ђак. Наводе примере својих права и обавеза.
	Води решавање текстуалног задатка: Мама је опрала три тањира, сестра два, а ја један. Колико смо укупно тањира опрали? После текстуалног задатка подстиче разговор о кућним правима и обавезама.	Решавају задатак. Учествују у разговору на тему: Ја сам члан домаћинства.
	Разговара са ученицима о међусобним различитостима: изглед, начин одевања, омиљена играчка, омиљено јело... Указује на богатство различитости и добробити које имамо од међусобних разлика.	Наведе примере различитости.
	Даје упутство ученицима да нацртају себе и да све радове залепе један поред другог на пано	Цртају.

	(одељенски или школски) под називом: Ово смо ми/Представља вам се одељење_____.	Разговарају.
	Разговара са ученицима о оствареним резултатима на крају тематског дана. Усмерава их да упореде оно што су очекивали са оним што су научили. Позива их да промисле има ли шта на чему треба или би желели да наставе да раде.	Износе мишљење о дану и оствареним резултатима. Пореде шта су очекивали и шта су научили.
ЕВАЛУАЦИЈА ДАНА	Шта је било посебно добро током овог дана? Да ли је било потешкоћа приликом реализације планираног? Да ли сте остварили планирани циљ? Када бисте поново организовали овај дан, шта бисте другачије урадили?	

Тематско међупредметно подручје:		МОЈ ИДЕНТИТЕТ
Област:		Мој идентитет
Разред:		други
Тема дана:		Моје породично стабло

ПРЕДМЕТ	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	ТИП ЧАСА
Српски језик	Представљам вам свој породични албум, говорна вежба	утврђивање
Математика	Сабирање и одузимање до 100, текстуални задаци	утврђивање
Свет око нас	Породица и родбина	утврђивање
Ликовна култура	Грб моје породице	обрада

Циљ тематског дана:	Развијање породичног идентитета и позитивних односа унутар породичних и родбинских веза и осећања припадности породици и њеној традицији.
Исходи дана:	На крају дана ученик ће бити у стању да: - представи чланове уже и шире породице и њихове везе (ко је коме шта); - прикаже чланове свог породичног стабла до трећег колена; - представи свој породични албум као место чувања породичних успомена; - нацрта породични грб; - реши текстуални задатак.
Методе:	Дијалогска, монолошка, демонстративна, метода рада на тексту.
Облици рада:	Индивидуални и фронтални.
Наставна средства:	Презентација, наставни листић са укрштеницом, наставни листићи са шемом породичног стабла, листић из математике, блок број 3, дрвене или воштане бојице, рачунар са интернет везом.
Начини провере остварености исхода:	Посматрање, бележење, продукти рада, представљање радова, листићи.

АРТИКУЛАЦИЈА ДАНА

ВРЕМЕ	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Води ученике кроз решавање укрштенице (Прилог 1). Мотивише ученике на разговор о породици и породичном стаблу.	Решавају укрштеницу. Учествоју у разговору.
	Саопштава и записује тему дана. Упознаје ученике са оним шта ће и како радити. Ангажује ученике на промишљање о томе шта о теми знају и шта би волели да сазнају. Укључује ученике у договор о раду и предвиђање исхода дана.	Записују. Учествоју у планирању. Износе шта знају и шта би волели да сазнају.
	Организује гледање презентације или дела о породици: https://youtu.be/jzQT9Vwe44Y и подстиче и води разговор о породици – ужој и широј.	Прате, разговарају, идентификују чланове својих породица и ко је коме шта.

	Уводи појам <i>родбина</i> . Објашњава родбинске односе и подстиче разговор о својој родбини и везама. На пример: „Саша је мој ујак, ја сам њему сестрић. Он је мојој мами рођени брат“ итд.	Наводе примере својих веза за члановима родбине.
	Подстиче разговор о породичним албумима и албуму као месту чувања породичних успомена.	Представљају своје албуме.
	Приказује једно породично стабло на табли/видео-биму. Даје задатак да прикажу своје породично стабло користећи штампани прилог (Прилог 2). Објашњава ученицима да у правоугаонике упишу имена чланова своје породице до трећег колена. Тамо где је потребно треба да доцртају правоугаоник.	Израђују своја породична стабла.
	Организује рад на текстуалним задацима. После провере тачности организује разговор о породичним и родбинским везама и односима (Прилог 3).	Решавају задатке, учествују у разговору.
	Организује израду породичних симбола. Објашњава појам симбола. Уводи их у тему кроз приче о племићким породицама које су имале своје симболе. Води анализу радова.	Прате инструкције, креирају свој породични симбол, описују га.
	Разговара са ученицима о оствареним резултатима на крају тематског дана. Усмерава их да упореде оно што су очекивали са оним што су научили. Позива их да промисле има ли шта на чему треба или би желели да наставе да раде.	Изnose мишљење о дану и оствареним резултатима. Пореде шта су очекивали и шта су научили. Наводе шта би даље желели да сазнају о теми и како би то могли да учине.
ЕВАЛУАЦИЈА ДАНА	Шта је било посебно добро током овог дана? Да ли је било потешкоћа приликом реализације планираног? Да ли сте остварили планирани циљ? Када бисте поново организовали овај дан, шта бисте другачије урадили?	

Прилог 1. (Моје породично стабло)

Укрштеница

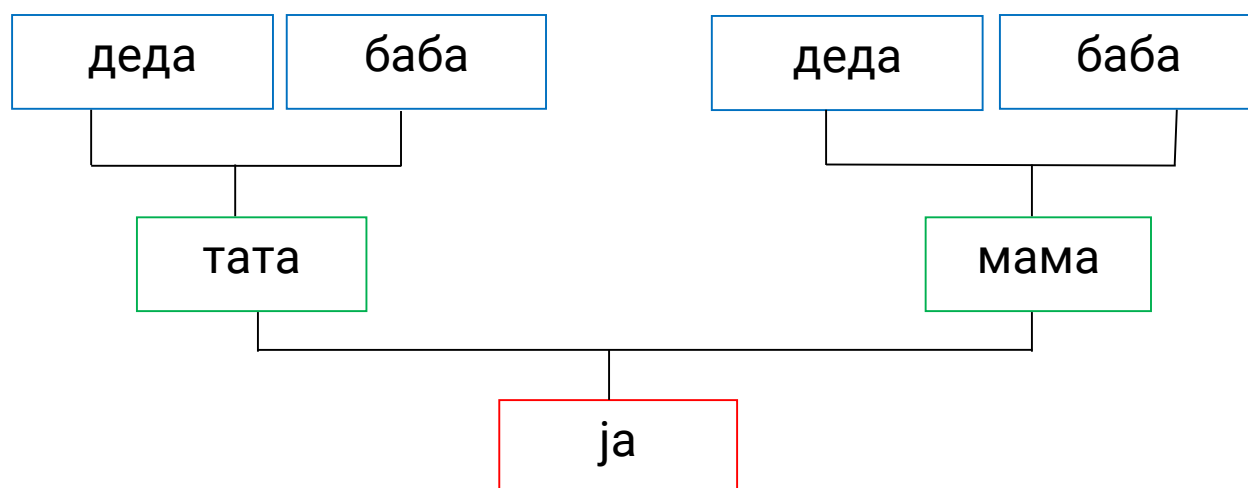
A crossword puzzle grid with 8 numbered starting points. The grid is composed of white squares for letters and black squares for empty space. The numbers are: 1. (top left), 2. (top middle), 3. (top right), 4. (middle left), 5. (middle right), 6. (bottom left), 7. (bottom middle), 8. (bottom right). A red vertical line highlights the central column of the grid.

1. Тениска лоптица је предмет облика...
2. Група људи која свира музичке инструменте је...
3. У њега се ставља фотографија...
4. Писани знак за глас је...
5. Татин тата теби је...
6. Предмет који се користи за шивење или вез...
7. Превозно средство у водном саобраћају је...
8. Реч различитог облика, а истог значења од речи *ученик* је...

Решење укрштенице:

1.	Л	О	П	Т	Е					
2.			О	Р	К	Е	С	Т	А	Р
3.			Р	А	М					
4.	С	Л	О	В	О					
5.			Д	Е	Д	А				
6.			И	Г	Л	А				
7.	Ч	А	М	А	Ц					
8.		Ъ	А	К						

МОЈЕ ПОРОДИЧНО СТАБЛО

1. Бака Мара је направила 30 колача са јабукама. Колико је појела њена унука Иванка, ако је остало 26 колача?

Тема за разговор: Шта ко воли да једе у твом дому? Које је твоје омиљено јело и ко га у породици најбоље спрема?

2. Мајка је куповала јабуке и крушке на пијаци. Од купљених 45 воћки 27 су јабуке. Колико је крушака мајка купила на пијаци?

Тема за разговор: Подела кућних послова. Ко шта ради у кући?

3. Ујак Неша је на пијачу камионом довезао 48 џакова кромпира. Није продао 9 џакова. Колико је џакова кромпира продао?

Тема за разговор: Занимања чланова породице и родбине.

4. Алексин ујак Милош има две ћерке од по 10 година. Његова тетка Сузана има сина од 15 и ћерку од 16 година. Стриц Бранко има три сина, један има 2, други 12 и трећи 14 година. Алекса има 8 година. Колико укупно година имају Алекса и све његове сестре и браћа?

Тема за разговор: Породице са различитим бројем деце, некад и сад.

5. Сестре Зорица и Катарина укупно имају 20 оловака. Ако Зорица поклони Катарини 2 оловке, имаће подједнако. Колико оловака има Зорица, а колико Катарина?

Тема за разговор: Приче о браћи и сестрама.

Тематско међупредметно подручје:		МОЈ ИДЕНТИТЕТ
Област:		Мој идентитет
Разред:		трећи
Тема дана:		Ово је Србија

ПРЕДМЕТ	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	ТИП ЧАСА
Српски језик	„Домовина се брани лепотом”, Љубивоје Ршумовић	обрада
Математика	Текстуални задаци са више операција	утврђивање
Природа и друштво	Моја отаџбина – Република Србија	утврђивање
Ликовна култура	Споразумевање: Израда одељенских новина	вежбање

Циљ тематског дана:	Развијање националног идентитета и осећања припадности и љубави према отаџбини и свом народу, уз поштовање и уважавање етничке разноликости међу људима.
Исходи дана:	На крају дана, ученик ће бити у стању да: - објасни значење и наводи синонине појма отаџбина; - наброји државне симболе; - изрази своја осећања, утиске и асоцијације у вези са домовином, доводећи их у везу са мотивима песме; - наброји обележја свог народа; - опише на који начин негује и чува национални идентитет; - објасни појам суживот; - реши текстуални задатак; - учествује у анализи ученичких радова (новинских страна); уважавајући различите доживљаје дизајна.
Методе:	Дијалогска, монолошка, демонстративна, метода рада на тексту
Облици рада:	Индивидуални, фронтални и групни.
Наставна средства:	Ребус, видео-записи, прилози, припремљени листићи из математике, рачунар са интернет везом.
Начини провере остварености исхода:	Посматрање, бележење, ученички радови, представљање радова, урађени задаци из математике.

АРТИКУЛАЦИЈА ДАНА

ВРЕМЕ	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Уводи ученике у тему дана решавањем ребуса (Прилог 1). Решење ребуса је ОТАЏБИНА.	Решавају ребус.
	Саопштава тему дана. Упознаје ученике са оним шта ће и како радити. Ангажује ученике на промишљање о томе шта о теми знају и шта би волели да сазнају. Укључује ученике у договор о раду и предвиђање исхода дана.	Учествују у планирању. Износе шта знају и шта би волели да сазнају.
	Пушта снимак песме „Домовина” коју рецитије аутор песме, Љубивоје Ршумовић: https://youtu.be/uulnos6XI-0 Анализира песму. Објашњава појам домовине и радољубиве песме.	Слушају. Наводе синонине за појам домовина. Учествују у разговору.

	Разговара о нашој домовини Србији: главни град, аутономне покрајине, већински народ, државни симболи (Прилог 2) и становништво. Слушају химну Републике Србије: https://www.youtube.com/watch?v=jj2reE94Gns Прави запис на табли.	Слушају, учествују, бележе у свескама.
	Прича о већинском народу у Србији и обележјима српског народа: језик, писмо, традиција...	Набрајају обележја.
	Разговара са ученицима о националној припадности и обележјима свог националног идентитета (језик, писмо, музика, фолкор, обичаји, храна...) промовишући и интеркултурализам.	Причају о обележјима своје националне припадности.
	Наводи ученике да објасне на који начин се чува и негује национални идентитет. Поставља нека питања: Како чуваш свој језик? Како чуваш своје писмо? На које начине негујеш традицију? Која су национална јела твог народа? итд.	Слушају и износе своје примере.
	Подсећа ученике на права и обавезе свих становника Републике Србије и води разговор око појма суживот подстичући ученике да наводе примере.	Слушају и износе примере. Описују појам суживот.
	Организује и води рад на текстуалним задацима (Прилог 3).	Решавају задатке. Учествују у анализи, провери.
	Разговара са ученицима и даје инструкције за израду новина под називом „Србија“. Дели ученике у групе. Свака група има задатак да направи једну новинску страну: насловну страну, страну о симболима наше отаџбине, о језику и писму, о музици и фолклору, о националној кухињи и обичајима. Прати и подстиче рад ученика и представљање радова. Разговара са ученицима о продуктима рада.	Прате упутства. Раде у групама. Учествују у разговору. Вођа представља групни продукт, остали допуњују.
	Подстиче ученике на украшавање новинских страна. Помаже ученицима у лепљењу и повезивању новинских страница и састављању одељенских новина. Подстиче учешће ученика у разговору о дизајну одељенских новина.	Украшавају и повезују одељенске новине. Учествују у естетској процени.
	Разговара са ученицима о оствареним резултатима на крају тематског дана. Усмерава их да упореде оно што су очекивали са оним што су научили. Позива их да промисле има ли шта на чему треба или би желели да наставе да раде.	Износе мишљење о дану и оствареним резултатима. Пореде шта су очекивали и шта су научили. Наводе шта би даље желели да сазнају о теми и како би то могли да учине.
ЕВАЛУАЦИЈА ДАНА	Шта је било посебно добро током овог дана? Да ли је било потешкоћа приликом реализације планираног? Да ли сте остварили планирани циљ? Када бисте поново организовали овај дан, шта бисте другачије урадили?	

Прилог 1. (Ово је Србија)

Ребус са решењем ОТАЏБИНА

Прилог 2. (Ово је Србија)

Велики грб Републике Србије

Државна застава Републике Србије

1. На смотри народног фолклора учествовала су деца из Србије и деца из Републике Српске. Из Србије је било 135 такмичара, а из Републике Српске два пута више такмичара. Колико је укупно било такмичара?
2. Нови Сад и Бањалука су градови партнери. Током једне године, у пословним преговорима учествовало је 648 Новосађана и четири пута мање Бањалучана. Израчунај колико је укупно људи учествовало у овим преговорима.
3. Бања Врућица се налази у Републици Српској недалеко од града Теслића. У једном хотелу у овој бањи смештено је 337 гостију у једнокреветне и двокреветне собе. Ако има 57 једнокреветних соба израчунај колико има двокреветних соба у хотелу.
4. У Београду се током једног преподнева прода пола тоне банана, кивија два пута мање него банана, а јагода 5 пута мање него кивија. Колико је укупно банана, кивија и јагода продато у нашем главном граду током једног преподнева?
5. Сеад, Шандор и Милан су земљорадници који своју робу продају задрузи. Задруга је од Сеада откупила 456 t пшенице, од његовог комшије Шандора 3 пута мање, док је од комшије Милана откупила 2 пута више него од Шандора. Колико је укупно тона пшенице задруга откупила?
6. Република Србија је из Републике Српске увезла 770 kg јунећег меса и 7 пута мање свињског меса. Република Српска је увезла из Републике Србије 324 kg шљива и 2 пута више јабука. Израчунај ко је више килограма производа увезао и за колико?

Тематско међупредметно подручје:		МОЈ ИДЕНТИТЕТ
Област:		Мој идентитет
Разред:		четврти
Тема дана:		Срби живе и ван Србије

ПРЕДМЕТ	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	ТИП ЧАСА
Српски језик	Пишем ти имејл из Србије, писмена вежба	утврђивање
Математика	Текстуални задаци са више операција	утврђивање
Природа и друштво	Срби који живе и раде ван Републике Србије	обрада
Ликовна култура	Композиција: Шаљем ти разгледницу Србије	вежбање

Циљ тематског дана:	Развијање националног идентитета и осећања повезаности са Србима који живе ван Србије, као и упознавање ученика са начинима на које они чувају и негују свој национални идентитет.
Исходи дана:	На крају дана ученик ће бити у стању да: - наброји што више примера где све Срби живе ван Србије; - препозна државне симболе Републике Српске; - наведе пример како Срби који живе ван граница Србије чувају обележја свог националног идентитета; - наброји неколико знаменитих Срба који су живели или живе ван граница Србије, а познати су у свету науке, уметности, спорта...; - исприча причу о животу свог рођака/пријатеља/познаника који живи ван Србије; - напише имејл другу/другарици из дијаспоре; - реши текстуални задатак са више операција; - изради разгледницу са српским мотивима.
Методе:	Дијалогска, монолошка, демонстративна, метода рада на тексту
Облици рада:	Идивидуални и фронтални.
Наставна средства:	Прилози, линкови, припремљени листићи из математике, бели картон А4 формата, темпере, колаж папир, водене боје, дрвене боје, пастел, фломастери, рачунар са интернет везом.
Начини провере остварености исхода:	Посматрање, бележење, ученички радови, продукти ликовних радова.

АРТИКУЛАЦИЈА ДАНА

ВРЕМЕ	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Уводи ученике у тему кроз видео-запис ⁶ песме „Србија мајко“ (Прилог 1.) и кратак разговор о песми са посебним акцентом на питање: Ко ме је све Србија „мајка“. Усмерава разговор до закључка да Срби живе и ван граница Србије.	Слушају песму. Учествују у анализи. Долазе до закључка коме је све Србија „мајка“.

⁶ Изабрати са интернета пригодан видео-запис песме.

	Саопштава и записује тему дана. Упознаје ученике са оним шта ће и како радити. Ангажује ученике на промишљање о томе шта о теми знају и шта би волели да сазнају. Укључује ученике у договор о раду и предвиђање исхода дана.	Записују. Учествоју у планирању. Износе шта знају и шта би волели да сазнају.
	Води разговор о отаџбини – Републици Србији и о томе где све Срби живе осим у Србији. На географској карти показује положај Републике Србије у Европи и свету. Подстиче ученике да се присете да ли познају некога ко живи ван граница Србије и где.	Слушају, посматрају, износе своје мишљење, наводе примере.
	Води разговор о знаменитим Србима у свету. Подстиче ученике да се присете Срба који су дали свој допринос науци, технологији, медицини, музици, спорту и другим областима друштвеног живота, а да притом више не живе у Србији или нису живели у Србији (Никола Тесла, Милутин Миланковић, Михајло Пупин, Стефан Миленковић, Новак Ђоковић, генетичар Миодраг Стојковић, глумица Мила Јововић и многи други).	Наводе примере Срба знаменитих личности који живе ван матичне државе и њихов допринос Србији и свету.
	Разговара са ученицима о Србима који живе у земљама у окружењу: Босни и Херцеговини (доминантно у Републици Српској), Републици Хрватској, Црној Гори, Републици Северној Македонији, Републици Словенији, Мађарској и Румунији.	Прате. Питају. Разговарају. Наводе примере.
	Разговара са ученицима о Републици Српској у којој живи више од милион Срба. Прича о географском положају, њеним институцијама, застави, грбу и химни. Службени језик у Републици Српској је српски (јекавско наречје), а писмо је ћирилично. Приказује Амблем и заставу Републике Српске (Прилог 2). Пушта химну Републике Српске „Моја Република” https://youtu.be/NgRqq0UHNVw .	Слушају. Учествоју у разговору. Уочавају сличности застава Републике Србије и Републике Српске.
	Разговара о Србима који живе у Европским земљама и у свету и о различитим начинима на које Срби који живе ван граница Србије чувају обележја свог националног идентитета (Прилог 3). Пушта песму „Ово је Србија” (https://www.youtube.com/watch?v=keE5br_aThY&fbclid=IwAR2aarVGMBjqL9D_vSvFTSV1o5qiALT-SVi9N8uVH9DHnGY66V67aZsw7k) коју су снимили Срби фолклораши из Србије и света.	Слушају. Учествоју у разговору. Наводе пример како неко кога они познају, а живи у иностранству чува своја национална обележја.
	Најављује активност писања имејла другу/другарици који живе ван граница	Пишу имејл. Неколико ученика чита своје имејлове.

	Србије. ⁷ Објашњава форму писања имејла. За домаћи задатак ученици, уз надзор одрасле особе, треба да пошаљу имејл другу/другарици који/а живи ван Србије.	
	Организује и води рад на текстуалним задацима (Прилог 4).	Решавају задатке.
	Организује и води израду разгледница са српским мотивима особи коју познају, а живи у иностранству.	Израђују разгледницу.
	Разговара са ученицима о оствареним резултатима на крају тематског дана. Усмерава их да упореде оно што су очекивали са оним што су научили. Позива их да промисле има ли шта на чему треба или би желели да наставе да раде.	Изnose мишљење о дану и оствареним резултатима. Пореде шта су очекивали и шта су научили. Наводе шта би даље желели да сазнају о теми и како би то могли да учине.
ЕВАЛУАЦИЈА ДАНА	Шта је било посебно добро током овог дана? Да ли је било потешкоћа приликом реализације планираног? Да ли сте остварили планирани циљ? Када бисте поново организовали овај дан, шта бисте другачије урадили?	

⁷ Потребно је да наставник пре реализације тематског дана успостави контакт са неком српском школом из дијаспоре и у сарадњи са колегом из дијаспоре обезбеди адекватан број мејлова ученика из српске школе којима би ученици из њеног одељења, на часу српског језика, написали мејл односно писмо.

СРБИЈО МАЈКО, непознати аутор

У звонима Грачанице
и песмама пастирице
и у миру и у боју ја осећам душу твоју
Србијо, моја Србијо!

Србијо, најлепша бајко,
Србијо, оче и мајко, Бог нек' ти пружи спас
јер ми те волимо
к'о што ти волиш нас!

И у зноју твог сељака
у пољупцу девојака
кад се слави, кад се воли
кад се вишњем Богу моли
Србијо, моја Србијо!

Тебе грли Дрина, Сава
плави Дунав и Морава
сви путеви теби воде
од љубави до слободе
Србијо, моја Србијо!

Србијо, најлепша бајко,
Србијо, оче и мајко Бог нек' ти пружи спас
јер ми те волимо
к'о што ти волиш нас!

Амблем и застава Републике Српске

Амблем Републике Српске

Застава Републике Српске

Срби који живе у иностранству формирају своје клубове у којима се окупљају Срби. У тим клубовима одржавају културне и друге манифестације чији је циљ неговање српске традиције и културе. У областима које настањује доста Срба, граде се српске православне цркве. У многима од њих формиране су српске школе у којима деца уче српски језик, српску историју и традицију. Често Срби у дијаспори формирају и своје центре у којима деца уче матерњи, српски језик.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, дуже од четири деценије, у земљама у којима се процењују да живи највећи број Срба, организује допунску школу за децу од 7 до 14 година која желе да уче српски језик, упознају српску традицију, културу и стекну основна знања из националне историје и географије. У допунској школи деца изучавају предмете: Српски језик, Моја отаџбина Србија и Основи културе српског народа. Преко лета, у Србији се организују многе летње школе за децу из дијаспоре.

1. Према неким проценама, у Италији живи око 70 000 Срба, док у Немачкој живи 9 пута више. Колико укупно Срба има у обе државе?
2. У библиотеци једне српске школе у Бечу изложено је 3 452 књига из српске књижевности и 4 886 књига из српске историје. Замисли да половина тих књига има корице у бојама српске заставе: црвеној, плавој и белој. Израчунај колико би књига имало корице у бојама српске заставе.
3. У табели је дат број учесника на смотри фолклорних ансамбала из Србије и региона. Израчунај колико је укупно учесника било на овој фолклорној смотри.

СБШ „Лујо Давичо“, одсек народне игра

	Број фолклорних ансамбала	Број чланова у ансамблу
Република Србија	21	85
Република Српска	17	65
Република Северна Македонија	3	57
Црна Гора	6	45

4. На ликовни конкурс „Моја земља Србија“ стигли су радови из српских школа из дијаспоре. Ученици из Копенхагена послали су 124 ликовна рада, а ученици из Онтарија 15 пута више радова. Ученици из Сједињених Америчких Држава послали су 5 пута више радова него ученици из Копенхагена и Онтарија заједно. Колико је укупно ликовних радова стигло на конкурс?

ДРУГИ ЦИКЛУС

СМЕРНИЦЕ ЗА ТЕМАТСКО-
ИНТЕГРАТИВНИ ПРИСТУП

ДРУГИ ЦИКЛУС

СМЕРНИЦЕ ЗА ТЕМАТСКО-ИНТЕГРАТИВНИ ПРИСТУП САДРЖАЈИМА ПРЕДМЕТА ОД ЗНАЧАЈА ЗА НЕГОВАЊЕ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА И РАЗВИЈАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

За други циклус основног образовања и васпитања урађене су смернице за осмишљавање и реализацију тема по разредима. За сваку тему, од петог до осмог разреда, предложене су наставне јединице за све предмете који негују културу српског народа и развијају национални идентитет. На тај начин наставни предмети удружено приступају реализацији јединствене, заједничке разредне теме.

Смернице за предметну наставу садрже: наставне јединице, циљ и исходе учења. Сматрамо да су смернице за реализацију садржаја којим се негује култура српског народа и развија национални идентитет најрационалније решење за предметну наставу имајући у виду величину школа, број наставника, сменски рад, дефинисане распореде, аутономију у планирању итд.

Наставне јединице су осмишљене за сваки предмет тако да одговарају заједничкој теми. Наставницима су у складу са тиме предочени циљ и исходи учења, а остављена им је пуна слобода за планирање начина реализације теме.

ПРИПРЕМЕ (ДРУГИ ЦИКЛУС)

1. МОЈ ИДЕНТИТЕТ

1.1. Мој идентитет

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

1.2. Ћирилица

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

2. СРПСКИ ЕТНОС

2.1. Српски фолклор и обичаји

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

2.2. Српски орнамент

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

3. СРПСКИ ЈЕЗИК

3.1. Вук Караџић

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

3.2. Српски језик, мој матерњи језик

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

3.3. Српски писци и песници

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

4. ДОБРОЧИНСТВО И ЗАВЕШТАЊЕ

4.1. Свети Сава

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

4.2. Задужбине

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

5. СРБИ КРОЗ ИСТОРИЈУ И СРПСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР

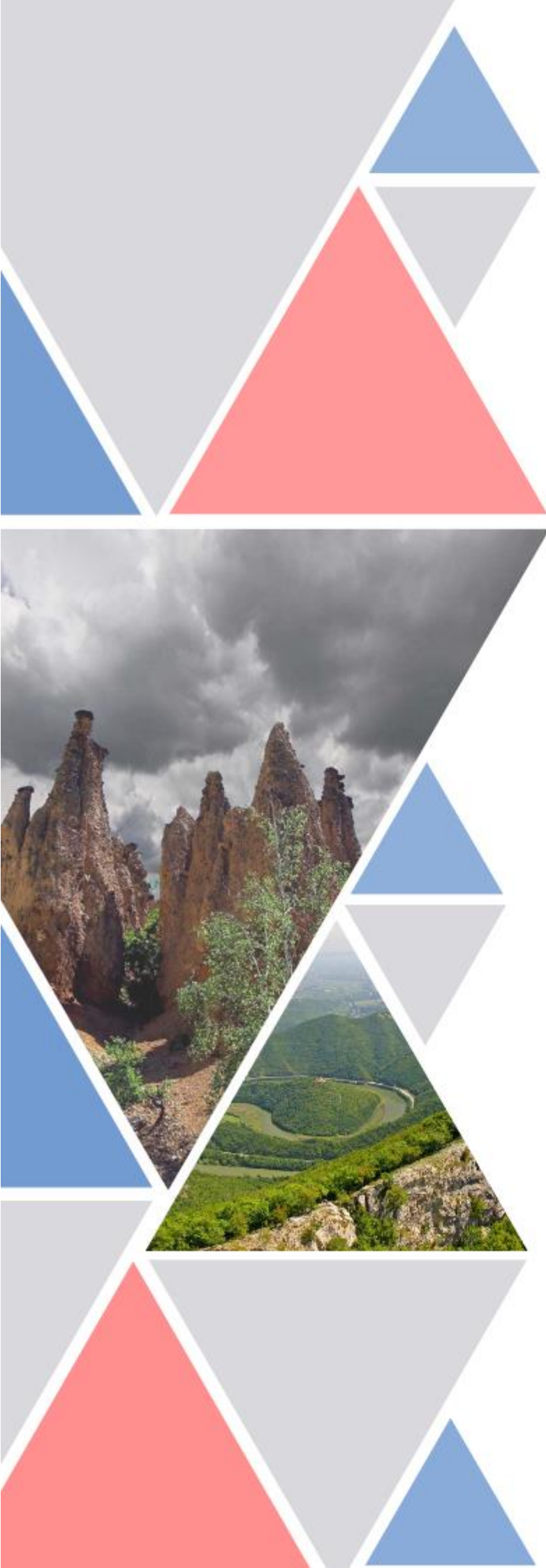
5.1. Разгледница моје земље

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

5.2. Путовање кроз Србију

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

5.3. Путовање кроз историју

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

6. ЖИВОТ РОДА МОГА

6.1. Знаменити Срби и Српкиње

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

6.2. Чуvari народне баштине

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

7. КУЛТУРА СЕЋАЊА И ПАМЋЕЊА

7.1. Дани сећања и памћења

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

7.2. Страдања и споменици

5. разред:

6. разред:

7. разред:

8. разред:

